

Sabies que a Montagut...?

Us proposem una passejada per descobrir una carena amb 5.000 anys d'història.

1-Paradolmen de Can Cabanyes

2-Pedra dels sacrificis de Can Cabanyes

3.Cova de Can Cabanyes

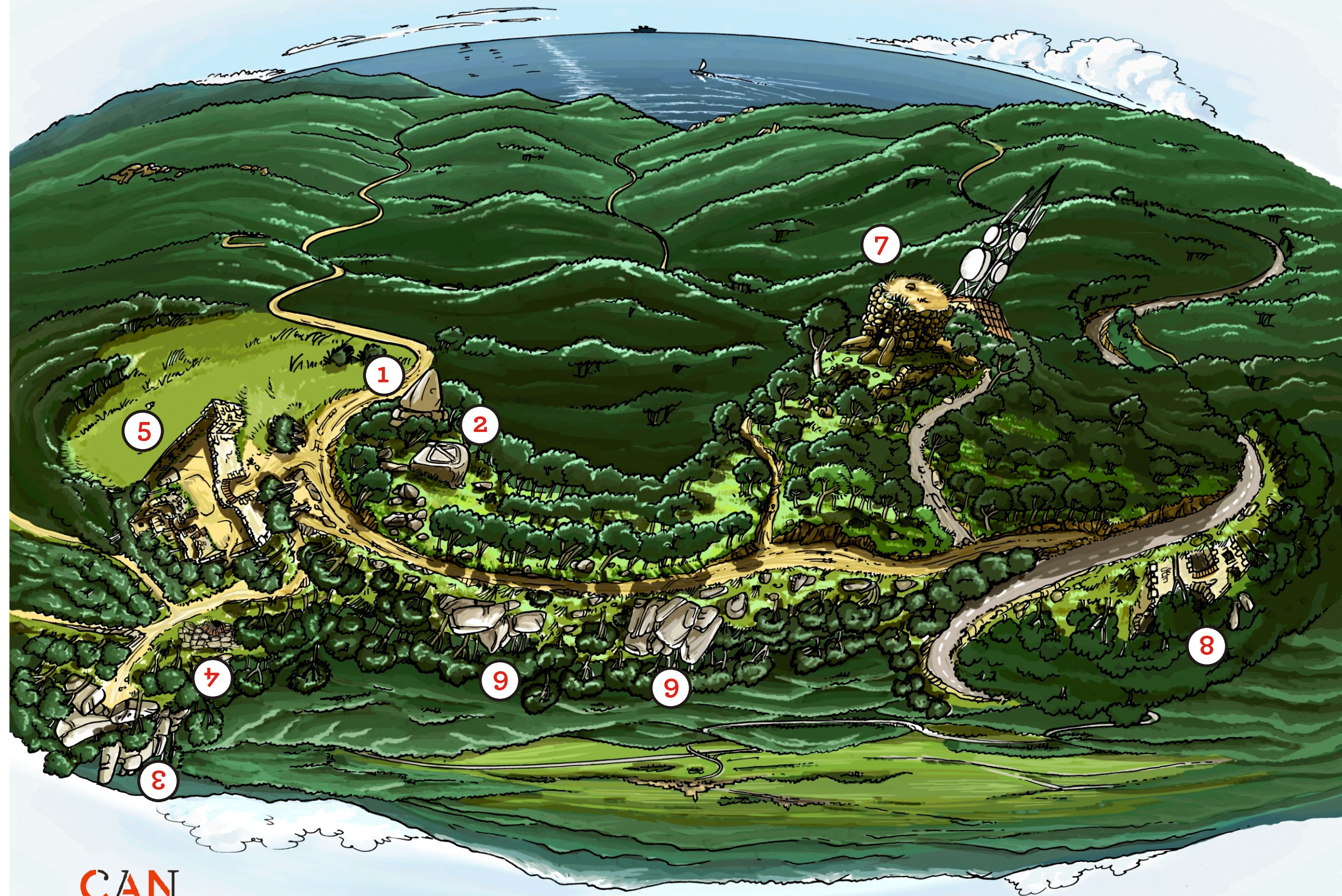
4. Forn de CanCabanyes

5. Can Cabanyes

6. Els castells de roques

7. Castell de Montagut

8. Can Rusques

**CAN
CACIQUES**

Centre d'interpretació
de **Llagostera**

Carrer Olivareta, 38
Tel. 972 830 005
cancaciques@llagostera.cat
www.cancaciques.cat

**Passejades
per la història**

2. Montagut

Passejades per la història

2. Montagut

1-Paradolmen de Can Cabanyes

Fa entre 5000 i 4500 anys ja s'havia generalitzat al nostre país el coneixement de l'agricultura i de la domesticació d'alguns animals. Això va obligar els grups humans a assentar-se en indrets fixos i sorgiren arreu petits poblats de cabanes que esdevingueren els primers hàbitats estables de la història. Aquests pobladors del neolític i de l'edat del coure van desenvolupar uns costums funeraris molt característics que consistien en dipositar els seus difunts en coves totalment o parcialment artificials, construïdes o arranjades amb grans blocs de pedra que després cobrien amb un monticle de terra. Aquest fenomen cultural és el que coneixem com a **megalitisme**.

El massís d'Ardenya-Cadiretes és un indret on es van aixecar nombrosos **megàlits**, molts dels quals s'han conservat i els podem admirar. A l'entorn de can Cabanyes, a 450 metres d'alçada i a l'extrem sud-est del terme de Llagostera, hi ha tres d'aquests monuments megalítics, dos **paradolmens** i una roca amb **inscultures**.

Un paradolmen és una cavitat natural que, emprada de cambra sepulcral, tenia a davant un accés (corredor) fet amb blocs alineats artificialment. El paradolmen de can Cabanyes, tot i que sembla petit i poca cosa, n'és un bon exemple. La cavitat natural es troba sota un gran bloc de granit davant del qual hi veiem encara les restes del corredor artificial, fet amb pedres més petites.

2-Pedra dels sacrificis de Can Cabanyes

A tocar del paradolmen, una mica més amunt, hi trobem la pedra dels sacrificis de can Cabanyes. Això de "pedra dels sacrificis" és una denominació popular molt eloqüent i gràfica, que els científics, sempre més cautelosos, han preferit canviar per "roca amb inscultures".

No es fa estrany pensar, però, que sobre aquest gran bloc de granit s'hi van fer sacrificis, i potser així fou. De fet, les inscultures que hi ha gravades sobre la seva superfície plana ho semblen provar: és tan fàcil imaginar-se la sang escolar-se per aquests reguerons repicats a la roca!

D'inscultures n'hi ha dues: una té forma de "V" i sembla més antiga, mentre que l'altra és un rectangle que envolta la totalitat de la superfície de la pedra. Sobre la seva cronologia, poca cosa podem dir del cert. Però que els constructors de megàlits acostumaven a fer inscultures és quelcom que fa temps que se sap, i per això és ben lícit relacionar cronològicament la pedra dels sacrificis amb el paradolmen que té a tocar.

3.Cova de Can Cabanyes

Darrere el mas de can Cabanyes, a uns escassos 100 metres, hi ha un altre paradolmen, la Cova de Can Cabanyes. Tot i ser a mig de bosc, la seva presència se'ns fa rotunda i contundent perquè el primer que ens mostra són els tres grans blocs de granit que emmarquen la seva entrada.

Si ens hi acostem, a banda d'apreciar més detalls de la seva estructura i construcció, hi trobarem una altra inscultura,

formada per una línia lleugerament corbada amb un punt a cada costat. Tot i que en desconeixem el significat, qui pot sostreure's a la sensació que ens connecta directament, amb els que, fa entre 5.000 i 4.500 anys, van realitzar aquest gravat?

4. Forn de CanCabanyes

A mig camí entre la Cova de Can Cabanyes i el mas del mateix nom, amagades entre el sotabosc i el fullam, hi ha les restes d'un forn de teules. Si passem de pressa no el veurem, però si parem compte ens cridarà l'atenció la seva boca semicircular, emmarcada amb rajols, o les restes de la seva estructura de pedra.

És un antic forn terrisser, emprat pels habitants de can Cabanyes (i segurament de tot el veïnat) per fer les teules i els rajols que necessitaven per als seus habitatges i per a les seves construccions. No ens estranyi trobar-lo; teules i rajols en feia servit tothom, i de forns com aquest n'hi havia centenars esparsos per tot el país. Una altra cosa és que es conservin. De fet, el mateix estat de conservació que presenta el forn de can Cabanyes permet deduir fàcilment el destí fatal que han patit la majoria d'aquestes construccions.

5. Can Cabanyes

Can Cabanyes era un mas dels grans. Les fotografies antigues ens deixen entreveure una construcció complexa, de diversos cossos adossats, amb cobertes a vessants diferents, que treu el nas rere un remarcable mur de tanca amb evidents ínfules de fortificació.

Avui can Cabanyes és un trist record del que fou. El que queda de les seves parets enrunades amb prou feines permet endevinar que un dia constituïren un dels masos més remarcables de la zona. Els seus orígens, encara mal coneguts, s'enfonsen a l'edat mitjana, quan s'anomenava mas Ribot, una denominació que al segle XVIII ja havia canviat per l'actual.

Els segles XVIII i XIX foren esplendorosos, i els escassos elements arquitectònics que encara romanen ens porten a aquesta època. El mateix podem dir del mur de tanca, amb seu portal d'arc rebaixat de rajol i amb la falsa torre cantonera que, en realitat, el que fa és protegir un pou.

Queda lluny aquella llegenda que ens mostra els set germans de can Cabanyes ajudant econòmicament a construir el campanar de l'església de Llagostera per intentar redimir les seves malifetes com a saltejadors de camins. Fou un intent fracassat de guanyar-se el favor celestial: tots set germans van morir després de beure aigua enverinada d'un bassal on hi vivien salamandres. Una trista fi, com la que el propi mas, abandonat, acabaria patint molts més anys després, al segle XX.

6. Els castells de roques

Els constructors de megàlits ho van tenir fàcil, als voltants de can Cabanyes. Si volien grans pedres per aixecar els seus paradòlmens, en tenien una bona pila ben a l'abast de la mà. De fet, en tenien tantes que moltes ni les van tocar, com les

agrupacions de grans pedres granítiques que, aquí i allà, treuen el nas entre la vegetació i que, tot i que tenen l'aspecte de monuments megalítics més o menys desballestats, són en realitat formacions geològiques naturals.

Es coneixen amb el nom, ben eloqüent, de “castells de roques” si són grans, “torres de roques” si són més petits o “boles” si es tracta de blocs més o menys arrodonits. Es tracta de nuclis geològics de major duresa que, després de milers d'anys, han quedat a l'exterior un cop erosionat el mantell de sauló que els cobria i els envoltava. Les **diàclasis** naturals que solcaven aquests nuclis rocallosos, a vegades manifestament rectilínies, els han acabat fraccionant en diferents blocs i els han acabat donant l'aspecte de veritables castells.

7. Castell de Montagut

Als segles IX i X Llagostera arribava fins al mar, un mar ple de perills, on campaven exèrcits hostils i pirates de tota mena. Per això, la costa es va despoblar i les terres del litoral van passar a dependre de les de l'interior, molt més protegides.

L'any 919 el gran **alou** de Llagostera es va dividir en dues meitats: la de l'interior mantindria el nom de Llagostera i la del litoral recuperaria la denominació que ja tenia en època romana: *Turissa* (és a dir, Tossa). I així fins avui.

Al centre d'aquest gran territori, en un dels cims més alts de les muntanyes que el migpartien, hi havia un indret anomenat "Far". Tenia un excel·lent domini visual tant cap al costat de l'interior com de la costa, i per això s'hi va construir una torre de guaita, que alguns estudiosos apunten que podria haver estat aixecada pels àrabs al segle VIII. Amb la **feudalització**, al segle XI, aquesta torre s'envoltà d'un recinte emmurallat i esdevingué un castell, el castell de Montagut.

Segurament, durant un temps aquest castell regí els destins de la primitiva Llagostera feudal fins que se n'alçà un de nou a la plana, sobre el turó on es desenvolupà la vila de Llagostera. Encara entre els anys 1284 i 1330, el castell va pertànyer als Peratallada, senyors de Cruilles i de Bestracà. Després, no en tenim més notícies.

Del castell de Montagut avui en podem veure la part inferior de la torre, de planta circular, part de la muralla que l'envoltava, fortificada amb espitlleres, una plataforma inferior i, finalment, unes estructures exteriors al costat de llevant, molt enrunades.

8. Can Rusques

Avui les parets enrunades de can Rusques s'amaguen entre el boscam, com si estiguessin avergonyides del seu estat, tot i que es troben a tocar mateix de la carretera que va de Llagostera a Salionç, molt a prop del trencall de can Cabanyes.

Però can Rusques va viure etapes de molt més esplendor. Sense ser un mas de la grandària de can Cabanyes, se'ns dibuixa com una antiga construcció sòlida i ferma, i les seves estances encara s'endevinen si gosem travessar el portal d'arc rebaixat de rajol, típic i propi del segle XIX, i endinsar-nos entre les seves despulles.

Can Rusques era una casa de referència perquè es trobava, com a avui, al peu del camí de Llagostera a Salionç, que aleshores era com dir un dels principals camins entre Llagostera i Tossa. Prop de can Rusques, una mica més avall en direcció a Sant Grau, hi havia una cruïlla estratègica: seguint endavant el viatger es dirigia a Salionç per Sant Grau; cap a l'esquerra anava a Tossa per la Mare de Déu de Gràcia i cap a la dreta girava cap a Sant Feliu de Guíxols.

Lloc estratègic, per tant, per tots aquells que anaven des de l'interior cap a la costa, com els llagosterencs que, tot xino-xano, anaven a l'estiu a prendre un bany i anhelaven la visió de can Rusques i la seva font, que prometia una parada reconfortant en el camí. Però també per als que anaven des de la costa cap a l'interior, com els contrabandistes que, protegits per la nit i per la boscúria, recollien el material a Salionç i l'amagaven en algun indret perdut del massís a l'espera que el vinguessin a recollir. Per ells, can Rusques era el punt de referència que evitava que es perdessin enmig de la muntanya i caiguessin en mans dels carrabiners.

GLOSSARI

Alou : Territori sobre el qual un senyor té el domini ple, absolut i lliure, franc de serveis i de tota prestació real o personal.

Diàclasis : Fractures en les roques que no van acompanyades de desplaçament dels blocs resultants.

Feudalització : Procés històric, culminat a mitjan segle XI, pel qual s'institueix el sistema jurídic, polític i social del feudalisme, en el qual una classe dominant (senyors) s'ha apropiat i administra el poder públic d'una manera patrimonial i hereditària, i en cedeix prerrogatives en feu a uns vassalls, a canvi del preceptiu homenatge i obediència.

Inscultura : Gravat incís realitzat generalment en una superfície de pedra.

Megàlit : Monument prehistòric format per grans pedres. Es construïren, sobretot durant el **neolític** final, el calcolític i l'edat de bronze inicial (fa entre 5.000 i 3.500 anys).

Neolític: Fase de la prehistòria caracteritzada per l'aparició d'una nova tècnica de treballar la pedra: el poliment. Durant el neolític, els grups humans aprenen a conrear la terra i domesticar els animals, la qual cosa comporta el sorgiment dels primers assentaments sedentaris (poblats de cabanes).

Paradolmen : Megàlit format per una cavitat natural a la qual generalment s'afegeix un corredor d'accés construït amb grans pedres.